

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-03-03

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Torgny Håstad och regeringsrådet Göran Schäder.

Enligt en lagrådsremiss den 12 februari 2004 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling,
2. lag om ändring i checklagen (1932:131),
3. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
4. lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva,
5. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
6. lag om ändring i lagen (1944:181) om redovisningsmedel,
7. lag om ändring i föräldrabalken,
8. lag om ändring i ärvdabalken,
9. lag om ändring i jordabalken,
10. lag om ändring i väglagen (1971:948),
11. lag om ändring i resegarantilagen (1972:204),
12. lag om ändring i sjömanslagen (1973:282),
13. lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan,
14. lag om ändring i utsökningsbalken,
15. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
16. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
17. lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,

18. lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.,
19. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
20. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
21. lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige,
22. lag om ändring i lagen (1998:1757) om förvaltning av vissa fonder inom socialförsäkringsområdet,
23. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
24. lag om ändring i lagen (2000:193) om Sjötte AP-fonden,
25. lag om ändring i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter,
26. lag om ändring i lagen (2004:000) om ändring i miljöbalken,
27. lag om ändring i lagen (2004:000) om ändring i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Susanne Forssman (förslag nr 1 – 22 och 24 – 27) och kammarrättsassessorn Per Classon (förslag nr 23).

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Allmänt

I lagrådsremissen föreslås att ett tämligen stort antal lagar ändras som konsekvens av de i prop. 2002/03:139 föreslagna nya lagarna om bank- och finansieringsrörelse och om inlåningsverksamhet. I lagen om bank- och finansieringsrörelse, som skall ersätta bankrörelselagen (1987:617) och lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet, finns intagna definitioner av olika begrepp, såsom bank, kreditmarknadsföretag, kreditinstitut, utländskt bankföretag och ut-

ländskt kreditinstitut. Den nya lagen om inlåningsverksamhet gäller svenska företag (institut enligt lagen om inlåningsgaranti undantagna) som bedriver sådan verksamhet som lagen avser och utländska företag som bedriver inlåningsverksamhet genom filial i Sverige.

De förslag till följdändringar som nu läggs fram avser till största delen lagar inom en rad olika rättsområden som rättssystematiskt ligger helt vid sidan av den näringsrättsliga regleringen av finansiella företag. Det är fråga om lagar inom sådana områden som allmän förmögenhetsrätt, familjerätt, fastighetsrätt, miljörett och utsöknings- och konkursrätt. Dessa lagförslag går ut på att bestämmelser som i nuläget relaterar till bank skall utvidgas att omfatta även kreditmarknadsföretag. Vissa andra lagförslag innebär att därutöver företag som driver inlåningsverksamhet enligt den nya lagen i ämnet skall omfattas. Lagtekniskt består kompletteringarna oftast av mindre tillägg i respektive bestämmelse, t.ex. genom att det till ordet "bank" i nuvarande lydelse fogas orden "eller kreditmarknadsföretag". När också vissa inlåningsföretag skall inbegripas uttrycks det genom ytterligare tillägg av orden "eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2004:000) om inlåningsverksamhet".

Begreppen bank och kreditmarknadsföretag används således i lagtext på de här åsyftade rättsområdena utan ytterligare bestämning och utan att uttrycklig hänvisning görs till bank- och finansieringsrörelselagstiftningen. Avsikten är dock att begreppen genomgående skall ha den enligt definitionerna i samma lagstiftning avgränsade innebörden, att företaget för att omfattas skall ha fått tillstånd här i landet att bedriva bankrörelse respektive finansieringsrörelse. Utländska bankföretag och utländska kreditinstitut faller därmed utanför, vilket i vart fall för dem som inte är särskilt förtrogna med den särskilda lagstiftningen på bank- och finansieringsrörelseområdet kan vara svårt att uppfatta. Lagrådet kan dock acceptera argumentet att

det skulle tynga lagtexterna väl mycket om man mera regelmässigt vid användningen av ifrågavarande begrepp i berörda lagar skulle införa uttryckliga hänvisningar till bank- och finansieringsrörelselagstiftningen för att markera att begreppen används i just den betydelse de har där. Det kunde emellertid vara en fördel om det i författningskommentaren klarare framhölls att begreppen används så som dessa närmare definieras och avgränsas i bank- och finansieringsrörelselagen.

Förslaget till lag om ändring i lagen om dödande av förkommen handling

I 1 § föreslås en komplettering som innebär att lagen, som annars inte gäller obligationer eller förlagsbevis, skall tillämpas i fråga om vissa slag av obligationer inte bara när dessa ges ut av en bank utan också när de ges ut av ett kreditmarknadsföretag.

Lagrådet konstaterar att lagens 12 § innehåller regler om ett särskilt förfarande när en motbok rörande tillgodohavande hos bank har förekommit. Det kan därför ifrågasättas att även denna paragraf bör följdändras med hänsyn till den nya lagstiftningen om bank- och finansieringsrörelse och om inlåningsverksamhet. En sådan åtgärd synes ligga i linje med att ändring enligt remissen föreslås i 32 § lagen om skuldebrev beträffande motbok rörande tillgodohavande hos bank (lagförslag nr 3).

Förslaget till lag om ändring i checklagen

I remissen föreslås att 3 § ändras för att göra det möjligt att check dras, förutom på bank, även på kreditmarknadsföretag. Lagtexten har därför kompletterats med tillägg av orden "eller kreditmarknadsföretag". Därjämte har som ett nytt andra stycke i paragrafen tillfogats

en bestämmelse som anger att vad som sägs om bank i lagen även skall gälla kreditmarknadsföretag. Enligt författningskommentaren innebär det sistnämnda att när det i en bestämmelse i lagen anges exempelvis trassatbank bestämmelsen skall gälla också för ett motsvarande kreditmarknadsföretag.

I checklagens 11 kapitel med rubriken Allmänna bestämmelser upptas bl.a. en bestämmelse om att det såsom bank enligt lagen skall anses, förutom envar som äger bedriva bankrörelse, jämväl bolag eller annan inrättning som enligt Konungens särskilda medgivande får tillhandagå med hållande av checkräkning (54 §). Med hänsyn till hur checklagen sålunda är uppbyggd är det enligt Lagrådets mening systematiskt och även i övrigt lagtekniskt lämpligt att placera en regel som generellt jämställer kreditmarknadsföretag med bank i 54 §. Med denna lösning torde inte någon ändring behöva göras i 3 §.

Förslaget till lag om ändring i lagen om redovisningsmedel

I den nuvarande lydelsen anges i första stycket att medel under vissa tilläggsförutsättningar skall vara förbehållna huvudmannen, om sysslomannen håller medlen avskilda på räkning i bank ”eller annorledes”. I tredje stycket anges att, om bankräkning eller kassa är avsedd för flera huvudmäns medel, dessa har inbördes lika rätt, envar i förhållande till sin redovisningsfordran.

Enligt förslaget skall i första och tredje stycket omnämnas inte bara bank utan även kreditmarknadsföretag och företag som driver verksamhet enligt lagen om inlåningsverksamhet.

Tillägget är onödigt, eftersom det redan av nuvarande lagtext framgår att avskiljande på räkning hos kreditmarknadsföretag eller inlåningsföretag medför att medlen är förbehållna huvudmannen.

Tillägget skulle naturligtvis inte vara felaktigt, men det finns också en mängd andra typer av avskiljanden (i brödpåsar, skrin, kuvert etc.) som också duger utan att de är explicit omnämnda (se t.ex. NJA 1987 s. 517). Visserligen kan det tänkas att avskiljande hos inlåningsföretag blir viktigare fall än avskiljande i brödpåsar etc. men tillägget bör ändå inte göras. Lagen om redovisningsmedel är nämligen en i sig mycket komplicerad lag med tre åtskilda fall, där dessa bör framgå så tydligt som möjligt utan att läsaren skall distraheras av något onödigt ord.

Lagrådet förordar därför att inget tillägg görs till lagen om redovisningsmedel.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.